

vóór gelijke behandeling
tegen discriminatie

Rotterdam, 11 februari 2016

kenmerk: 16/CT/029

Gemeente Ridderkerk
College van Burgemeester en Wethouders
t.a.v. mw. M. Wezemer
Postbus 271
2980 AG Ridderkerk

Centraal Bureau voor de
Statistiek
INKOMEN

reg. nr.

12 FEB. 2016

aan. R/

Betreft: Rapportage conform WGA

Geachte college,

Inwoners van uw gemeente hebben in 2015 een beroep kunnen doen op het meldpunt van RADAR, het bureau voor gelijke behandeling en tegen discriminatie. In het bijgesloten cijferoverzicht leest u hoeveel meldingen van discriminatievoorvallen dat in 2015 heeft opgeleverd. Conform de Wet gemeentelijke antidiscriminatievoorzieningen dient u voor 1 april 2016 over het aantal in 2015 gemelde discriminatievoorvallen in uw gemeente te rapporteren aan het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK). Wat betreft het indienen van de jaarrapportage bij het ministerie kan ik u het volgende mededelen:

- Uiterlijk op 1 maart ontvangt uw gemeente een e-mail van het Centraal Bureau voor de Statistiek met een inlogcode waarmee u toegang krijgt tot een digitaal formulier
- In het digitale formulier kunt u de cijfers van 2015 uit de bijlage invullen en verzenden

Daling aantal meldingen

RADAR heeft in 2015 727 meldingen van discriminatie ontvangen. Dit is een forse daling in vergelijking met het jaar 2014, toen het meldpunt bijna 1.800 meldingen ontving. Een groot deel van het verschil is terug te voeren op de meldingen over de uitspraken van Geert Wilders over 'minder Marokkanen' bij de gemeenteraadsverkiezingen in dat jaar. Voor zover wij nu kunnen overzien, is er landelijk sprake van een daling van het aantal meldingen.

Een onafhankelijk meldpunt is van belang om signalen uit de samenleving vroegtijdig op te merken en individuele burgers bij te staan. Ervaringen van discriminatie hebben vaak een grote impact op slachtoffers en kunnen leiden tot emotionele reacties. Het is daarom belangrijk dat uw inwoners de weg naar het meldpunt weten te vinden. Graag denken we met u mee over de mogelijkheden om de meldingsbereidheid onder uw inwoners te bevorderen. Ook over ontwikkelingen in uw gemeente en eventuele spanningen die de kop opsteken, praten wij graag met u verder. RADAR kan lokaal ondersteuning, advies en informatie bieden.

2015 in vogelvlucht

Zoals u inmiddels van ons gewend bent, treft u als bijlage bij deze brief de notitie Stemmingen en Koersen aan. Deze notitie geeft in vogelvlucht een beeld van discriminatie in Nederland en de ontwikkelingen hieromtrent in 2015. Wij staan ook stil bij actuele gebeurtenissen die de samenleving onder druk zetten en de hoog oplopende spanningen door de komst van vluchtelingen.

● **locatie Rotterdam**
Grotekerkplein 5
3011 GC Rotterdam

● **locatie Tilburg**
Sporlaan 432
5038 CX Tilburg

● **locatie 's-Hertogenbosch**
Emmaplein 19d
5211 VZ 's-Hertogenbosch

● **Breda**

t 076 - 530 9137
e info-breda@radar.nl

● **Dordrecht**

t 078 - 639 0429
e info-dordrecht@radar.nl

t 010 - 411 3911
f 010 - 412 8433

t 013 - 820 0212
e info-tilburg@radar.nl

t 073 - 744 0118
e info-denbosch@radar.nl

e info@radar.nl
www.radar.nl

Postadres alle locaties Postbus 1812, 3000 BV Rotterdam ING-bank NL79INGB0003455290 BIC code INGBNL2A KvK 41128222

Discriminatie? **0900 - 2 354 354 (10 ct/m)** **radar.nl**

**vóór gelijke behandeling
tegen discriminatie**

In het voorjaar kunt u van ons een uitgebreid rapport verwachten, met daarin een analyse van de omvang en aard van discriminatie in de politie-eenheid. Dit rapport omvat niet alleen de meldingen bij RADAR, maar ook de discriminatieregistraties van de politie en de oordelen van het College voor de Rechten van de Mens. Het rapport geeft een zo compleet mogelijk beeld en maakt het mogelijk uw gemeente te vergelijken met andere gemeenten en af te zetten tegen het regionale beeld. Dit rapport bevat een aantal concrete aanbevelingen.

Voor de goede orde vermeld ik nog dat het bijgevoegde document ook digitaal wordt verstuurd naar de contactpersoon van RADAR binnen de gemeente.

Ik vertrouw erop u hiermee voor dit moment voldoende te hebben geïnformeerd.

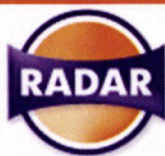
Met hoogachting en vriendelijke groet,

C.E.T. Triesscheijn
Algemeen Directeur

Bijlagen:

- Cijferrapportage
- Stemmingen en Koersen: Discriminatie in 2015, een overzicht in vogelvlucht.

vóór gelijke behandeling
tegen discriminatie

Rapportage discriminatie 2015

Gemeente RIDDERKERK

RADAR rapporteert jaarlijks over klachten en meldingen over discriminatie in uw gemeente volgens het door het Ministerie van Binnenlandse zaken en Koninkrijksrelaties voorgeschreven format

Naam antidiscriminatievoorziening	RADAR
Rapportage ten behoeve van gemeente	Ridderkerk
Jaar van registraties	2015

1. Totaal aantal klachten

	Klacht van ingezetene			Klacht van niet- ingezetene	
	Over vooral in de gemeente	Over vooral in andere gemeente	Totaal	Over vooral in de gemeente	Totaal
Totaal	7	1	8	1	9

N.B.: Het totale aantal in de onderstaande tabellen kan afwijken van het totaal aantal klachten en/of meldingen. Een klacht kan namelijk betrekking hebben op meerdere gronden, terreinen, manieren van discriminatie en wijzen van klachtbehandeling, waardoor er een verschil ontstaat tussen de twee totalen.

2. Discriminatiegrond

	Klacht van ingezetene			Klacht van niet- ingezetene	
	Over vooral in de gemeente	Over vooral in andere gemeente	Totaal	Over vooral in de gemeente	Totaal
Ras ¹	3	0	3	1	4
Antisemitisme					
Nationaliteit					
Handicap/chronische ziekte	1	1	2	0	2
Leeftijd	1	0	1	0	1
Seksuele gerichtheid					
Geslacht					
Arbeidsduur					
Arbeidscontract vast/tijdelijk					
Burgerlijke staat					
Godsdienst ²	1	0	1	0	1
Levensovertuiging					
Politieke gezindheid					
Overig (niet- wettelijke) gronden	1	0	1	0	1
Onbekend					
Totaal	7	1	8	1	9

N.B.: De aparte categorie 'antisemitisme' wordt niet ondersteund in het klachtenregistratieprogramma LBAnet. Klachten over antisemitisme worden vanaf 2012 geregistreerd onder godsdienstdiscriminatie als ze betrekking hebben op discriminatie wegens het joodse geloof of onder rassendiscriminatie als ze gaan over discriminatie

¹ Van de meldingen over discriminatie op grond van ras gaan 0 meldingen over antisemitisme.

² Van de meldingen over discriminatie op grond van godsdienst gaan 0 meldingen over discriminatie op grond van het joodse geloof en gaat 1 melding over discriminatie op grond van het islamitische geloof.

van het Joodse volk. Indien registraties hierop betrekking hebben, wordt dit in de voetnoten bij de tabel gespecificeerd.

3. Maatschappelijk terrein

	Klacht van ingezetene			Klacht van niet- ingezetene	Totaal
	Over vooral in de gemeente	Over vooral in andere gemeente	Totaal	Over vooral in de gemeente	
Arbeidsmarkt	3	0	3	0	3
Buurt/wijk	1	0	1	0	1
Collectieve voorzieningen					
Commerciële dienstverlening	1	0	1	0	1
Horeca/amusement					
Huisvesting	1	0	1	0	1
Media en reclame					
Onderwijs	0	1	1	1	2
Politie/OM/vreemdelingendienst	1	0	1	0	1
Privésfeer					
Publieke/politieke opinie					
Sport/recreatie					
Openbare ruimte/publiek domein					
Overig					
Onbekend/nvt					
Totaal	7	1	8	1	9

4. Aard

	Klacht van ingezetene			Klacht van niet- ingezetene	Totaal
	Over vooral in de gemeente	Over vooral in andere gemeente	Totaal	Over vooral in de gemeente	
Omstreden behandeling	5	1	6	0	6
Vijandige bejegening	2	0	2	1	3
Geweld					
Bedreiging					
Overig					
Onbekend					
Totaal	7	1	8	1	9

5. Klachtbehandeling

	Klacht van ingezetene			Klacht van niet- ingezetene	
	Over voorval in de gemeente	Over voorval in andere gemeente	Totaal	Over voorval in de gemeente	Totaal
Registratie ³	2	0	2	0	2
Advies/informatie	2	1	3	0	3
Beïnvloeding beleid	1	0	1	0	1
Bemiddeling	1	0	1	0	1
Bijstaan in procedures					
Doorverwijzing					
Eigen onderzoek ADV					
Overig					
Totaal	6	1	7	0	7

³ De werkwijze 'registratie' betekent dat de klachtbehandeling heeft bestaan uit het registreren van de klacht of melding en uit het geven van een korte reactie (telefonisch of per e-mail).

vóór gelijke behandeling
tegen discriminatie

Stemmingen en Koersen

Discriminatie in 2015, een overzicht in vogelvlucht

Inleiding

Maatschappelijk klimaat en publieke discussies

Ontwikkelingen in discriminatiebestrijding door overheid en wetgever

Landelijke cijfers over discriminatie

Vooruitblik 2016

Inleiding

RADAR behandelt meldingen en klachten over discriminatie. Die klachten en meldingen staan niet op zichzelf. Om discriminatie effectief op te sporen en te verhelpen gebruikt RADAR naast de klachteninformatie ook contextinformatie. In deze notitie presenteren we in vogelvlucht enkele voorvallen, discussies en ontwikkelingen die in de tweede helft van 2015 van invloed zijn geweest op het discriminatiebeeld in gemeenten in Nederland. Vanaf 2015 verschijnt Stemmingen en Koersen halfjaarlijks. In september verscheen Stemmingen en Koersen over het eerste halfjaar van 2015.¹ Voor een volledig overzicht over 2015 kunt u de voorliggende editie lezen in samenhang met Stemmingen en Koersen over de eerste helft van 2015. In deze notitie bespreken we als eerste de belangrijkste publieke discussies van 2015, waarbij we onder andere stil staan bij de gevolgen van de toestroom van vluchtelingen. Verder bespreken we de landelijke discriminatiecijfers en behandelen we het overheidsbeleid.

Maatschappelijk klimaat en publieke discussies

In 2015 voeren verschillende Europese landen het dreigingsniveau op nadat Parijs tweemaal wordt getroffen door een terreuraanslag waarbij veel slachtoffers vallen. De aanslagen, die

later door IS worden opgeëist, hebben directe invloed op het beeld over de islam in het Westen. De gevolgen zijn ook voor de moslims in Nederland voelbaar: er volgen acties tegen moskeeën, zoals in Bergen op Zoom waar de ruit van de Ulu Moskee wordt ingegooid met een baksteen. Bij een moskee in Roosendaal wordt een poging tot brandstichting gedaan. In Steenbergen gaan dezelfde nacht bij twee huizen, waar vluchtelingen wonen, stenen door de ruiten.

Tegenover de angst en woede staan ook veel solidariteitsbetuigingen en oproepen voor saamhorigheid. Na de aanslagen veranderen veel mensen hun profielfoto op Facebook naar blauw-wit-rood uit respect voor de doden en nabestaanden in Frankrijk. In Rotterdam bezoeken ruim 600 mensen een herdenking bij de Essalam Moskee. Tientallen vertegenwoordigers van moskeeën in Rotterdam veroordelen de terroristische aanslagen. De grootste moskee in Dordrecht roept op 'om schouder aan schouder te blijven'. Door heel het land klinken deze oproepen tot solidariteit.

Vluchtelingendebat verhard

Ondanks de incidenten blijft het aantal discriminatieklachten na de aanslagen vrijwel stabiel, bij de meldkamer van RADAR is dat niet anders. Dat neemt niet weg dat het maatschappelijk klimaat in Nederland zeker wordt beïnvloed. Geert Wilders twittert na de aanslagen 'Sluit de Nederlandse grenzen. Nu! Bescherm de Nederlandse bevolking!'. Groepen als Identitair Verzet proberen het maatschappelijk klimaat en het vluchtelingendebat te beïnvloeden door op hun Facebookpagina berichten te plaatsen als 'Wat gaan we doen, Nederland? Gaan we stilletjes wachten tot we uitgemeord worden, of staan we op en vechten we voor ons land, ons volk, onze vrijheid?'

Op sociale media zijn veel berichten te vinden van Nederlanders die denken dat de aanslagen het gevolg zijn van de toestroom van vluchtelingen. Zij vinden dat er strenger gecontroleerd moet worden aan de grenzen. Dit soort

¹ Zie: <https://radar.nl/read/discriminatie-in-de-eerste-helft-van-2015>

berichten leidt tot veel discussies op sociale media, waarin soms erg heftige uitspraken worden gedaan. Twee voorbeelden, waarvan ook meldingen zijn gemaakt bij het meldpunt voor internetdiscriminatie, zijn: ‘*Alle asielzoekerscentra platbranden*’ en ‘*Moslims in veewagens trappen en deporteren*’. Het tegengeluid is dat het juist aanslagen als deze zijn geweest waarom vluchtelingen huis en haard hebben verlaten en daarom welkom moeten zijn in Nederland. Deze uiteenlopende uitingen geven goed de toegenomen spanningen weer in het vluchtelingendebat.

Toenemende angst voor de islam en radicalisering?

Door de aanslagen groeit onder de Nederlandse bevolking de angst voor radicalisering van moslimjongeren. Het rapport ‘Werelden van verschil’ van het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) vermeldt dat het grootste deel (meer dan 90%) van de Turkse en Marokkaanse Nederlanders *geen* begrip heeft voor religieus geweld of jongeren die naar Syrië afreizen om te vechten. Dit in tegenstelling tot een omstreden onderzoek van Motivaction uit november 2014.² Daarin wordt beweerd dat veel Turks-Nederlandse jongeren positief denken over IS en er steun is voor jongeren die naar Syrië gaan om daar te vechten. Volgens de laatste inzichten van het SCP is onder jongeren het begrip het ‘grootst’: één op de zeven Turkse jongeren en één op de negen Marokkaanse jongeren zegt begrip te hebben voor religieus geweld. Het gaat vaak om een beperkte mate van begrip.³

Hebben al deze ontwikkelingen het beeld over moslims negatief beïnvloed? Niet per se. Volgens het SCP is het beeld van moslims in Nederland de afgelopen tien jaar sterk verbeterd. Dit baseert het SCP op één stelling, namelijk: ‘de meeste moslims in Nederland hebben respect voor de cultuur en leefwijze van anderen’. In 2004 is een derde van de Nederlandse bevolking het eens met deze stelling. In 2014/2015 is dit gestegen naar ruim de helft.

Dit is een positieve ontwikkeling. Echter, het deel Nederlanders dat vindt dat de leefwijzen van West-Europeanen en moslims onverenigbaar zijn, is ongeveer hetzelfde gebleven. Het is daarom op basis van dit onderzoek lastig te stellen of het beeld van moslims in Nederland echt zo sterk is verbeterd.

Uit het onderzoek van het SCP blijkt ook dat het aantal mensen met een buitenlandse afkomst in Nederland als een steeds minder groot probleem wordt gezien. In 2004 vond 47% dat er te veel mensen van buitenlandse afkomst in Nederland wonen. In 2012 was dit gedaald naar 32%, waarna dit percentage weer steeg naar 36% in 2014/2015.⁴ Afgaand op bovenstaande indicatoren is de mening over allochtone Nederlanders en moslims in Nederland positiever geworden. Er is echter nog een aanzienlijk deel van de Nederlandse bevolking dat negatief staat tegen de aanwezigheid van landgenoten met een allochtone en/of islamitische achtergrond.

Sterk gevoel van uitsluiting onder Turkse en Marokkaanse Nederlanders

In het rapport ‘Werelden van verschil’ beschrijft het SCP de afstand van verschillende sociaal-culturele groepen tot de Nederlandse samenleving. Het onderzoek wijst uit dat onder jongeren van Marokkaanse en Turkse afkomst een sterk gevoel heerst van uitsluiting. Zij menen anders te worden behandeld dan autochtone jongeren en daardoor op afstand te worden gezet van de Nederlandse samenleving. Dit gebeurt in de media, door uitlatingen van politici, maar ook in dagelijkse interacties. Uitspraken zoals die van Rutte dat zij zich ‘moeten invechten’, roepen veel irritatie op. Ergernis is er ook over het benoemen van afkomst of religie bij negatieve berichtgeving, maar niet bij positieve berichtgeving in het nieuws.⁵

² FORUM (2014): Nederlandse moslimjongeren en de Arabische herfst

³ SCP (2015): Opvattingen over religieus geïnspireerd geweld en IS onder Turkse en Marokkaanse Nederlanders

⁴ SCP (2015): De sociale staat van Nederland

⁵ SCP (2015): Werelden van verschil

Opvang van vluchtelingen in Nederland

In de eerste 10 maanden van 2015 (tot en met oktober) krijgt Nederland ruim 45.000 asielverzoeken te verwerken, waarvan ongeveer 70 procent is toegekend. Al eerder kreeg Nederland te maken met een grote toestroom van asielzoekers (1998-2002),⁶ maar toen was er minder ophef over dan nu het geval is. Uit onderzoek van het SCP komt naar voren dat de Nederlandse bevolking vreest voor spanningen in de maatschappij als gevolg van de huidige toestroom van vluchtelingen. Uit dit onderzoek blijkt ook dat Nederlanders bang zijn dat zich onder de vluchtelingen terroristen bevinden⁷, ook al zijn hier volgens de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD) geen aanwijzingen voor. Daarnaast is er onvrede over het vermeende gemak waarmee vluchtelingen geld en voorzieningen krijgen waarop Nederlanders lang moeten wachten. Veel Nederlanders zijn huiverig als het gaat om het opnemen van nog meer vluchtelingen.⁵ Dit is zorgelijk omdat juist nu de behoefte aan opvanglocaties groot is.

In 2015 ontstaat veel lokaal verzet tegen (grote) opvanglocaties voor asielzoekers. Bijvoorbeeld in Steenbergen, waar in oktober de inspraakavonden over de komst van een asielzoekerscentrum (azc) erg grimmig en onrustig verlopen. Als gevolg van alle protesten en de incidenten wordt besloten dat er geen azc komt in Steenbergen. Volgens de lokale politiek en het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA) is het namelijk van belang dat er voldoende draagvlak voor een asielzoekerscentrum bestaat.

Ook in de Rotterdamse wijk Beverwaard ontstaat veel verzet tegen de komst van een azc. Binnen een dag meldt 10 procent van de bewoners zich aan bij een verzetsgroep op Facebook. Een inspraakavond waar al veel dreigementen aan vooraf gaan, leidt uiteindelijk tot een grote confrontatie tussen voor- en tegenstanders van de komst van een azc, waarbij de ME moet ingrijpen. Het lijkt erop dat bij dit

soort uit de hand gelopen inspraakavonden veel mensen van buiten de desbetreffende gemeente komen. Burgemeesters vinden dit zorgelijk. Onlangs gaf de leider van de extreemrechtse Nederlandse Volks-Unie toe dat leden regelmatig informatiebijeenkomsten over de komst van azc's buiten hun eigen gemeente bezoeken.

De aandacht in de media voor bovenstaande incidenten, schetst een eenzijdig beeld: in veel gemeenten verloopt de opvang van asielzoekers namelijk probleem- en geruisloos. Daarnaast ziet twee derde van de Nederlanders de opvang van asielzoekers als 'onze morele plicht'.⁸ Uit onderzoek van I&O Research blijkt dat de meerderheid van de Nederlanders een vestiging van een azc in hun gemeente acceptabel vindt. Een goede balans tussen de aantallen asielzoekers en de dorps- of stads-grootte is daarvoor een belangrijke voorwaarde.⁷ Het is lastig dat er geen formule bestaat voor die ideale balans. Voor de een is de grens eerder bereikt dan voor de ander. Dit neemt niet weg dat de algehele bereidheid om te helpen bij de opvang van asielzoekers erg groot is. Overal in het land worden hulp- en welkomacties voor asielzoekers gehouden. Organisaties die zich inzetten voor asielzoekers, zoals Vluchtelingenwerk en het COA, hebben eerder vrijwilligers te veel dan te weinig.

Opvallend is dat de mensen die in de buurt van een azc wonen positiever zijn (46 procent acceptabel) dan degenen die niet in de buurt van een azc wonen (36 procent acceptabel). Ditzelfde geldt voor de vraag in hoeverre inwoners overlast verwachten. 49 procent van de inwoners van een gemeente zonder azc verwacht overlast als er een azc komt. Hier tegenover staat dat 15 procent van de omwonenden van een azc daadwerkelijk overlast ervaart.⁷ Hieruit kan geconcludeerd worden dat er veel onterechte angst en ophef bestaat over de komst van een azc. Dit kan komen doordat burgers zich overvallen voelen door de komst van een azc. Om weerstand te voorkomen is het

⁶ Vluchtelingenwerk (2015): Cijfers

⁷ SCP (2015): Burgerperspectieven 2015 | 3

⁸ I&O Research (2015): Opvang van asielzoekers

belangrijk dat gemeenten burgers goed en op tijd informeren.

Ontwikkelingen in discriminatiebestrijding door overheid en wetgever

Arbeidsmarktdiscriminatie

Etnische minderheden hebben een achterstandspositie op de Nederlandse arbeidsmarkt, die deels verklaard kan worden door discriminatie. Om gelijke kansen te bevorderen is het van belang om discriminatie in kaart te brengen en te bestrijden. Verschillende onderzoeken in 2015 (van o.a. SCP en Panteia) laten zien dat allochtone Nederlanders worden gediscrimineerd op de arbeidsmarkt. Panteia deed onderzoek op basis van virtuele praktijktests. Dit houdt in dat een fictief CV op een online databank wordt geplaatst. Het aantal keer dat deze bekeken wordt en de reacties van werkgevers/recruiters op de fictieve CV's worden geanalyseerd. Uit dit onderzoek komt naar voren dat de kans van een Nederlander met een migrantenachtergrond om benaderd te worden twee keer zo klein is als die van een autochtone Nederlander onder de 35 jaar. Ook de kans dat oudere werknemers worden benaderd voor een baan is twee keer zo klein.⁹

Uit een onderzoek van het SCP naar discriminatie op de Haagse arbeidsmarkt blijkt dat Hindoestaanse Nederlanders en Marokkaanse Nederlanders worden gediscrimineerd op de arbeidsmarkt.¹⁰ Naar aanleiding van dit onderzoek start de gemeente Den Haag een pilot met anoniem solliciteren. De gemeente wil met deze pilot diversiteit stimuleren en het aandeel Nederlanders met een andere etnische achtergrond in hogere functies vergroten. Daarnaast dient de pilot ook als voorbeeld voor het (Haagse) bedrijfsleven.

Ook vrouwen hebben in Nederland nog altijd een achterstand op de arbeidsmarkt. Ze zijn vooral ondervertegenwoordigd in hoge functies. In 2013 werd een wet ingevoerd die moest zorgen voor meer vrouwen in de raden van bestuur (Rvb's) en raden van commissarissen (rvc's). Tenminste 30 procent van de zetels moet door vrouwen worden bezet. Het aandeel vrouwen in de top is iets gestegen sinds de invoer van dit wettelijk streefcijfer. Toch komt uit de bedrijvenmonitor 2012-2015 dat de doelstelling bij lange na niet wordt behaald. De wet heeft onvoldoende gewerkt, ook al is in de top 200 het percentage evenwichtig samengestelde rvb's en rvc's toegenomen. De commissie Monitoring beveelt aan om het wettelijk streefcijfer aan te houden voor een periode van vier jaar. De commissie adviseert om een quotum in te stellen met bijbehorende sancties als de maatregel eind 2019 onvoldoende effect blijkt te hebben.¹¹

Op 1 september heeft de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid de voortgangsrapportage 'actieplan arbeidsmarktdiscriminatie' naar de Tweede Kamer gestuurd. Het actieplan bevat 42 acties gericht op handhaving, melding en registratie, kennis en bewustwording, diversiteitsbeleid en onderzoek. Al deze 42 acties worden momenteel uitgevoerd. De overheid geeft met deze aanpak en vervolgstappen het signaal af dat zij arbeidsmarktdiscriminatie echt wil aanpakken. Één van de acties is dat de overheid het contract met uitzendbureaus beëindigt als er sprake is van een veroordeling wegens discriminatie. Daarnaast is een landelijke, meerjarige voorlichtingscampagne gestart met als doel om bewustwording te vergroten. Het eerste deel van de campagne richt zich op de aangifte- en meldingsbereidheid. Deze campagne, 'zet een streep door discriminatie', verwijst onder andere naar een website waar duidelijk uitgelegd wordt wat burgers kunnen doen wanneer zij discriminatie ervaren. De campagne is in september 2015 van start gegaan. In deze maand zijn, mogelijk als

⁹ Panteia (2015): Discriminatie in de wervings- en selectiefase. Resultaten van 'virtuele' praktijktests.

¹⁰ SCP (2015): Op afkomst afgewezen. Onderzoek naar discriminatie op de Haagse arbeidsmarkt.

¹¹ Rijksoverheid (2015): Kamerbrief over voortgang vrouwen naar de top.

gevolg van de campagne, bij RADAR iets meer discriminatiemeldingen binnengekomen dan in de overige maanden.

Racisme

In de tussentijdse rapportage van Stemmingen en Koersen is al te lezen dat het VN-CERD comité om meer aandacht vraagt voor de aanpak van racisme in Nederland. In oktober 2015 heeft het kabinet een reactie gegeven op deze aanbevelingen. Hieruit komt naar voren dat het kabinet zich kan vinden in de aanbevelingen van het VN-comité: racisme heeft de aandacht van de overheid. Het advies van het comité om een apart programma op te stellen voor de aanpak van racisme, neemt het kabinet niet over omdat het kabinet al veel acties tegen racisme uitvoert. Het comité adviseert ook om de kenmerken van Zwarte Piet, die negatieve stereotypen weergeven, af te schaffen en Zwarte Piet een ander uiterlijk te geven. De visie van de overheid is dat de maatschappij leidend is in dit soort kwesties. Wel zorgt de overheid dat de dialoog over Zwarte Piet gevoerd kan worden, zodat initiatieven kunnen ontstaan om Zwarte Piet te veranderen.

Racisme omvat meer dan stereotypen en beeldvorming. Mensen kunnen ook mikpunt worden van haat en geweld vanwege hun afkomst of huidskleur. Het aantal meldingen hiervan steeg in 2014. Volgens de vierde rapportage 'Racisme, antisemitisme en extreemrechts geweld in Nederland' nam het aantal geweldsincidenten met een racistisch karakter in 2014 met 26% toe ten opzichte van 2013. Kenmerkend voor racistisch geweld is dat dit vaak voortkomt uit een escalatie van een ander incident: in de meeste gevallen is vooraf geen sprake van racistische intenties.

Bij de politie is steeds meer aandacht voor racisme, zo zijn agenten discriminatiezaken beter gaan registreren. Mogelijk is de stijging hier een gevolg van. De verharding van het maat-

schappelijk klimaat na de gemeenteraadsverkiezingen in maart 2014 kan ook een verklaring bieden voor een toename van het aantal meldingen.^{12 13}

Antisemitisme

Uit hetzelfde rapport blijkt ook dat het aantal antisemitische geweldsincidenten in 2014 is toegenomen. Deze toename is mogelijk veroorzaakt door de intensivering van het Israelisch-Palestijns conflict in de zomer van 2014. Anders dan bij geweldsincidenten met een racistisch karakter, is er bij antisemitisch geweld in de meeste gevallen wel sprake van vooraf bepaalde antisemitische intenties. Daarnaast vindt antisemitisch geweld vaker dan racistisch geweld in een politieke context plaats. In 2014 is ook sprake van een toename van het aantal geweldsincidenten met een extreemrechtse achtergrond. Volgens de onderzoekers lijkt dit voort te komen uit de discussies rondom de islam. Een ander opvallend punt in het rapport is de afname van zowel racistische als antisemitische scheldincidenten.¹¹

Net als racisme is antisemitisme vaak gebaseerd op negatieve vooroordelen en stereotypen. Deze negatieve beelden zijn bepalend voor het oordeel over de groep. Uit onderzoek van de Anne Frank Stichting en het Verweij Jonker Instituut blijkt dat er elementen van klassieke antisemitische stereotypen terugkomen in de beeldvorming onder islamitische jongeren. Hun scepsis is volgens de onderzoekers vooral kritiek op de staat Israël en de zionisten en niet op Joden. Antizionisme moet volgens de onderzoekers niet verward worden met antisemitisme. Echter, Islamitische jongeren beschouwen Joden die niet kritisch zijn over Israël veelal als zionisten. Daarom waarschuwen de onderzoekers er wel voor dat antizionisme eventueel kan leiden tot antisemitisme.

¹² Het grote aantal aangiftes tegen Geert Wilders naar aanleiding van zijn 'meer of minder Marokkanen' uitspraken is niet meegenomen in de cijfers.

¹³ Anne Frank Stichting & Verweij Jonker Instituut (2015): Vierde rapportage racisme, antisemitisme en extreemrechtsgeweld.

Het kabinet wil naar aanleiding van bovenstaand onderzoek het bestaand beleid ter bestrijding van antisemitisme voortzetten en verbeteren, onder meer door regelmatig overleg met sleutelfiguren uit Joodse en islamitische gemeenschappen om te kijken op welke manier zij kunnen samenwerken. Verder richt beleid zich op de aandacht binnen het onderwijs voor de Tweede Wereldoorlog en het Midden-Oosten. Daarnaast zijn antisemitisme en moslimdiscriminatie belangrijke onderwerpen binnen verschillende onderzoeken en beleidsplannen.

Landelijke cijfers over discriminatie

Sterke stijging meldingen internetdiscriminatie

Het aantal meldingen van internetdiscriminatie is in 2015 (totaal 652) verdubbeld ten opzichte van 2014. Dit wordt duidelijk uit cijfers van het meldpunt voor internetdiscriminatie (MiND).¹⁴ De meeste meldingen hebben betrekking op de discriminatiegrond ras (44%) en godsdienst (22%). Binnen de categorie godsdienst gaan vrijwel alle meldingen over de islam. Bovendien wordt een groot deel van deze meldingen gedaan rondom de aanslagen in Parijs en de maatschappelijke discussies over vluchtelingen. Meer dan de helft van de meldingen gaat over uitingen op sociale media (64%).

Politie cijfers 2014

In 2014 zijn in totaal 5.721 discriminatoire incidenten geregistreerd. De cijfers van de politie over 2014 kunnen niet vergeleken worden met voorgaande jaren, vanwege een nieuwe landelijke werkwijze. De meest voorkomende discriminatiegronden in de politiemeldingen zijn ras (2.987) en seksuele gerichtheid (1.403). 358 incidenten hebben een antisemitische grondslag en 279 hebben godsdienst als grondslag. Het gaat hierbij vooral om discrimi-

natie van moslims. Er is een stijging van discriminatoire incidenten op basis van de gronden godsdienst en antisemitisme. Gekeken naar de vorm van discriminatie, komt bij de politie belediging het meest voor als discriminatievorm (37%), gevolgd door vernieling/bekleding (19%).

Discriminatie in Europees perspectief

Voor het 'special discrimination in the EU in 2015' rapport zijn inwoners uit alle EU-lidstaten ondervraagd over discriminatie. Het aantal Europeanen dat denkt dat discriminatie vaak voorkomt, is gestegen ten opzichte van 2012. In Europa ervaren vooral mensen met een handicap of beperking (37%), mensen met een homoseksuele gerichtheid (32%) en etnische minderheden (30%) discriminatie.

Nederlanders zijn van mening dat discriminatie vaak voorkomt in eigen land; zij scoren op elke discriminatiegrond hoger dan de gemiddelde Europeaan. Zo denkt 84 procent van de Nederlanders dat discriminatie op basis van etnische afkomst vaak voorkomt. Onder de Europeanen is dit 64 procent.

In het onderzoek is ook gevraagd naar waar men discriminatie het liefst zou melden. 28 procent van de Nederlanders zegt discriminatie het liefst te rapporteren bij de politie (gemiddeld Europa is 35%) en 34 procent zou zich het liefst wenden tot het College voor de Rechten van de Mens of een antidiscriminatiebureau (gemiddeld Europa is 17%). Tot slot blijkt uit het rapport dat 62 procent van alle Europeanen vindt dat er nieuwe maatregelen tegen discriminatie moeten komen. Van de Nederlanders is 51 procent het eens met deze stelling.

Vooruitblik 2016

Nationaal actieprogramma tegen discriminatie

Op 22 januari 2016 is de jaarlijkse discriminatiebrief van de regering aan de Tweede Kamer

¹⁴ De jaarcijfers over 2015 van het andere meldpunt voor internetdiscriminatie, Meldpunt Discriminatie Internet (MDI), zijn op moment van publiceren van Stemmingen en Koersen nog niet bekend.

verstuurd, waarin het Nationaal actieprogramma tegen discriminatie is opgenomen.¹⁵ De drie hoofdpunten uit het actieprogramma zijn gericht op preventie en bewustwording, versterking van samenwerking en infrastructuur en aandacht voor de lokale aanpak van discriminatie. Begin 2016 krijgt de campagne 'zet een streep door discriminatie' een vervolg, waarbij eerst specifiek ingezet wordt op discriminatie op de arbeidsmarkt (op alle gronden). In het tweede deel van 2016 richt de campagne zich op de grond 'handicap'. Dit sluit aan bij de ratificatie van het VN-verdrag omtrent de rechten van personen met een handicap die wordt verwacht in 2016. Om een brede beweging naar een inclusieve (semi) overheid in gang te zetten, gaat in 2016 een programma 'inclusieve overheid' van start. Een ander belangrijk punt in het Nationaal actieprogramma is gericht op het versterken van de rol van antidiscrimatievoorzieningen (ADV's). Hieronder vallen onder andere acties voor het verbeteren van de registratie en rapportage en het vergroten van de bekendheid van ADV's.

De strafrechtelijke aanpak van discriminatie wordt verbeterd. Naar aanleiding van het onderzoek van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) over de gang van discriminatiezaken door de strafrechtbanken zijn verbeterpunten opgesteld, die ook aan bod komen in het Nationaal actieprogramma. Er wordt ingezet op meer bewustwording over discriminatie en diversiteit bij de politie. Andere punten zijn het verbeteren van de registratie en rapportage over discriminatie en de opsporing en vervolging van discriminatie.

Lokale aanpak van discriminatie verdient meer aandacht. Dit komt duidelijk naar voren uit het Nationaal actieplan. Hier ligt een taak voor de gemeenten: zij worden in 2016 (nog) meer gestimuleerd om de aanpak van discriminatie op alle gronden verder te ontwikkelen en te versterken. Om dit te realiseren komt er een handreiking voor gemeenten waarin diverse

onderzoeken en lokale *best practices* overzichtelijk gepresenteerd worden.

Ander nieuws in 2016

Verder zal in 2016 de discussie over de komst en opvang van vluchtelingen zich ongetwijfeld voortzetten. Waarbij plannen met betrekking tot de integratie van de asielzoekers ook steeds meer aandacht zullen (en moeten) krijgen. Zie hiervoor ook het rapport 'Geen tijd verliezen: van opvang naar integratie van asielmigranten' van het SCP, Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC), Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) en Regioplan¹⁶.

Een andere gebeurtenis die in 2016 waarschijnlijk voor maatschappelijke discussie omtrent discriminatie zorgt is de strafzaak tegen Geert Wilders. Op 18 maart 2016 vindt de eerste openbare zitting plaats. Afgezien hiervan zullen tal van onderwerpen met betrekking tot discriminatie weer op de publieke agenda staan in 2016. In ons jaarbericht leest u meer over onze activiteiten op het gebied van het voorkomen en bestrijden van discriminatie. Daarin rapporteren we onder meer over de aanpak van homodiscriminatie, discriminatie in de sport en voorlichtingen aan jongeren op scholen. Voor meer informatie over deze onderwerpen kunt u ook terecht op onze website www.RADAR.NL. Als u geïnteresseerd bent in onderzoek of publicaties over discriminatie, dan biedt de Kennisbank Diversiteit en Emancipatie uitkomst: www.kennisbankdiversiteitnemanicipatie.nl

¹⁵ Zie: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2016/01/22/nationaal-actieprogramma-tegen-discriminatie>

¹⁶ WRR (2015): Policybrief 4. Geen tijd verliezen: van opvang naar integratie van asielmigranten.